

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "
 Helyben hához hordva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadásán
 vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 25.

Szabadgondolkodók.*

Néhány darab uri ember elkeresztelte magát... azaz bocsánat, nem »elkeresztelte«. Ezt a szót ma nem szabad leírni, mert aki leírja, az vagy klerikális, vagy reakcionárius, vagy fekete, vagy a jó ég tudja, hogy micsoda. Tehát nem »elkeresztelte«, hanem elnevezte magát szabadgondolkodónak. Gondolkoznak hülyeségeket és butaságokat szabadon. Miért ne tennék, mikor nekik szabad.

De az már nekik sem szabad, hogy a szabadgondolkodás cége alatt rágalmazanak, hazudjanak és vallás-bazaellenes nagygyűléseket rendezzenek. Pedig ezek a jó urak ezt tették. Ez pedig nem szabad. Ezért már megérdemelnék, hogy kissé erőteljesebben koppintsanak a körmeikre.

A szabadgondolkodók állítólag megokosodtak. Most már úgy jegyzik a céget, hogy »Szabadgondolkodók Országos Egyesülete«. Tehát már országosan és többszámúban gondolkoznak szabadon. Igazán szép tőlük.

* A kolozsvári »Ellenzék« tegnapi számában közölte a cikket. Az idők jele, hogy immár liberális lapok is határozott állást foglalnak a radikálisok és nemzetközies ellen.

Vannak ugyan, kik azt állítják — s a tények is e mellett bizonyítanak, — hogy ez az egész szabad mozgalom nem más, mint néhány fanatizált zsidó hitfelekezeti polgártársunk határtalan türelmellensége

Mert amint bizonyos, hogy a világ legtürelmesebb faja a zsidó; ép úgy bizonyos, hogy a világ legtürelmellenebb faja, szintén a zsidó.

Üldözhetik a zsidót, megfoszthatják minden jogától, kikérgethetik lakóhelyéről, megfoszthatják vagyonától, a zsidó jajgat és sir, de tür, tür és tür. A bibliai korszak óta a világtörténelem nem mutat egyetlen példát sem, hogy a zsidóság a maga védelmére legyvert fogott volna. Világrekordot ért el a türelem tekintetében. De e páratlanul türelmes faj oly országokban, hol teljes szabadságot és teljes egyenjogúságot élvez: a felekezeti türelmellenségnek oly nagy mérvét tanúsítja, hogy e tekintetben is világrekordot ért el.

A budapesti egyetemen a korona ékítményéről leütötték a keresztet; keresztény egyházi körmeneteket megtámadtak; keresztény egyházköket sárral dobáltak meg; egy zsidó ügyvédbojtár nem akart tárgyalni, mert a bíróságnak kereszt állott; komolyan követelték az iskolákban a vallás tanításának eltörlését; egyik lapjuk mérges támadást eresztett

meg azért, mert valami ünnepély alkalomával egyik hadi monitoron keresztben állott az árboc és úgy volt megvilágítva. Ez nem tréfa, hanem megtörtént tény. Valóban még csak az hiányzik, hogy igazságszolgáltatásunkat káromolják le, ha valamelyik bírósági keresztkérdéseket mer intézni a vádlóhoz.

A zsidófanatizmus és felekezeti türelmellenség tekintetében is vannak tiszteltetelméltó kivételek. Sőt szívesen elismerjük, hogy a magyar zsidóságban nagyszámú vannak kivételek. Hiszen maguk a »szabadgondolkodók« is csak néhány darab kaputos zsidót tudtak összefogdosni. Az igaz, hogy ezek aztán a felekezeti türelmellenség diszpéldányai. E diszpéldányok mellé kerítették néhány keresztény baleket is és importáltak egy belga képviselőt. És megtartották a szabadgondolkodók országos nagygyűlését.

Nem vesszük tulságos komolyan e kongresszust. És nem vesszük komolyan e nagygyűlés vezérszónokának, Kunfi Zsigmond urnak kirohanásait sem, melyel a más nézeteket valló magyar polgárságot »tömjénzagtól és pálinkától elbutított tömegnek« nevezte. Nem annyira a rosszakarat, inkább az ostobaság terhére írjuk fel e szavakat. Az amerikai zongoraművész táblát tett a zongorája elé azzal a felirattal: »Ne tessék a művészre rothadt citrommal dobni, mert

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Deák Ferenc levele gyámleányához.

Deák Ferenc keresztapja és gyámja volt jobbázi Döry Fáninak, akinek Oszterhuber László kérte meg a kezét, ki Deáknak sógora volt. Döry Fáni melletti határozott volna, ki kérte e fontos kérdésben Deák tanácsát, mert Oszterhuber László özvegy ember volt és volt négy gyermeke.

Deák Ferenc a hozzá intézett levélre az alábbi tanulságos sorokban adta meg a választ:

Pestea April 20 án 1861.

T. Döry Fáni kisasszonynak
 Zala-Egerszegén.

Kedves leányom!

Beteg vagyok, a lelkem telve aggodalmakkal közügyeink miatt. Oly igen jól esnek veled kedves leányom hosszú levélben beszélgetni sorsod, jövődöd telett. Jól es-

nek gondolataimat e nyomasztó helyzet keserűségétől elvonva más tárgyra fordítani s éppen azon tárgyra, mely engem oly igen érdekel: a Te boldogságod.

De hidd el leányom, nem vagyok képes ezt tenni, nem az idő hiánya miatt, mert egy pár órát csak tudnék időből kiszakítani, hanem azért, mert nincs elegendő nyugalom keblemben s a mély aggodalom folyvást azon tárgyhoz köti minden gondolatomat, mi az aggodalmat okozza.

Csak röviden tehát, de szivemből s a részvél legmelegebb érzetével felelek bizalmas kérdésre. Ha szereted Lacit, ha gondold: hogy anyagi állástok olyan lesz, mi biztosít a szükség ellen, helyesen fogsz cselekedni, ha őtet vissza nem utasítod. — Nem értem én a szerelem lángoló, rohamos indulatát, hanem azon szíves, meleg érzelmet, mely tisztelően, becsületen alapul s azon hitet, hogy ha sorsodat az övével összekötöd,

becsületen, hü kezekbe tetted le jövődödöt. Nehéz körülmény, hogy Lacinak sok gyermeke van s ez gondjaidat rendkívül szaporítja. De gondok nem ölik el az élet boldogságát, csak a csalódások, a bánat s az elhagyottság keserü érzete az, mi a lelket elöli s a boldogságot földulja.

Elhagyottság édes leányom, keserü állapot, mely a korral nem fogy, de súlyosodik. Ha nincs, kit az ember szivéből szeressen, vagy legalább nincs közelében, ha nincs, kinek életét, munkásságát, érzelmeit szentelje, ha nincs életcélja; ridog az élet, megdermed a sziv s a gond, mit megosztani nem lehet, kétszeresen súlyos.

En Lacit tökéletesen nem ismerem, mert annyit nem voltam vele, hogy teljesen ismerhetném, de mit róla tudok, az csak becsületére válik. Ismétlem tehát: ha szeretheted, ne utasítsd vissza.

De ismét kopognak ajtómon, pedig reg-

Sürgöny!

Fertőtlenítő (Lawodit) olaj

zetek fertőtlenítéséhez. — Kapható:

Tarsoly és Riszto vaskereskedésében
 Rákóczi-ut 30. sz.

lefolyó kanális,
 csatorna és klo-

Telefon 390.

Dobozokban

Fél kiló 70, egész kiló 1.40.

mindenki úgy zongorázik, a hogy tud. Kunfi Zsigmond ur is úgy zongorázik — akarjuk mondani — úgy szabadgondolkodik, ahogy tud. Legyen az ő és a szabadgondolkodók izlése szerint.

De az, hogy egy külföldi állampolgárt, egy belga képviselőt utaztatnak ide és ezzel a balga belgával leszidatják, lekáromoltatják Magyarországot — ez már mégis igen sok a jóból. Ez már veszedelmesen közel jár a hazafulás mesgyéjéhez. Ezért már a szabadgondolkodóknak is a körmére kell koppintani.

—y.

Kossuth és Aehrenthal. Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter tegnap délután hosszabb ideig tartó látogatást tett Aehrenthal báró közös hadügyminiszternél.

A berlini nagykövet a királynál. Szögyény-Marich László, a berlini osztrák-magyar nagykövet rövid tartózkodásra Budapestre érkezett. Dél előtt tíz órakor a király félórát tartó magánkihallgatáson fogadta a nagykövetet, aki azután látogatást tett Wekerle Sándor miniszterelnöknél.

Az ellenkoalíció megalakulása. Vasárnap, a hó 27-én a nemzetiségi párt, parasztpárt, országos radikálpárt és a szociáldemokrata párt kiküldöttei a nemzetiségi klub helyiségében Budapesten előértekezletet tartanak az ellenkoalíció megalakításának előkészítése dolgában. Október hó elején azután Budapesten országos gyűlést rendeznek, melyen ki fogják mondani az ellenkoalíció megalakulását. Az ellenkoalíció célja a legerélyesebb harc folytatása a plurális szavazati jog ellen, egyidejűleg pedig minden eszközzel küzdeni az általános, egyenlő és titkos szavazati jog megvalósítása érdeké-

ben. Az ellenkoalíciót vezető férfiak a nagy harcot természetesen a parlamenten kívül akarják megvívni, minthogy az ellenkoalíciós pártok közül a parlamentben csak a nemzetiségi párt van képviselve. Ez a párt azonban a parlamentben is erős küzdelmet szándékozik folytatni Andrássy plurális javaslata ellen. Mihelyt Andrássy előterjeszti javaslatát, az ellenkoalíció az országban mindenütt népgyűléseket fog rendezni a plurális szavazati jog ellen és az agitációnak minden eszközét fel fogja használni céljai elérésére. A balpárt és a demokrata párt, legalább eddig, teljesen távol tartják magukat az ellenkoalíciótól.

Hítvesgyilkosság a vagyon miatt.

Megfojtotta a feleségét.

Rémes gyilkosság történt tegnapelőtt a margitai járáshoz tartozó Bártfalva községben. Egy elvetemült ember előbb agyoncsipázta nejét, majd megfojtotta egy kis darab földért, amelyet nem akart a felesége az ő nevére telekkönyveztetni.

Kerezi János bártfalvai lakos ezelőtt két évvel feleségül vette László Simon ottani lakosnak 20 éves szép leányát, Juliskát. A leány atyja leányával egy 1200 négyszögöl telket adott, azzal a kikötéssel, hogy a terület felére Kerezi János házat építsen. A föld ezen felerészét rá is telekkönyveztetette Kerezi János nevére. De ugyanakkor egy szerződést is kötöttek, amely szerint a házafelek egyikének elhalálása esetén az egész föld az életben maradt házastéli tulajdona marad.

Kerezi János kapzsi természete azonban az egész területre vágyott s mivel a felesége erre nem akart hajlani, a legdurvábban bánt a szegény asszonnyal, annyira, hogy az epileptikus rohamokat kapott.

Ennek dacára is folytonosan üldözte az asszonyt, hogy a föld másik felét is irassa át az ő nevére.

Nemrég sikerült a szegény, elgyötört asszonyt becsalni Margitára, hogy ott a közjegyző előtt beleegyező nyilatkozatot adjon a föld átírására. Az asszony azonban Margitán megtagadta a beleegyező nyilatkozat aláírását, amiért otthon újabb szenvedéseket kellett túrnia.

Végre is megelégette a sok keserőséget s ott hagyva az urát, hazaköltözött az atyjához.

Kerezi János gonosz indulata most más módhoz folyamodott. Tettetett bűnbánattal naponta felkereste a feleségét s engesztelte, hogy teljesen megjavult s nem élhet az asszony nélkül.

Viselkedése igazolni látszott a megjavulását. Hat heti rimázkodás után szerdán a szegény asszony engedett a kérő szónak s visszaköltözött az elhagyott fészékbe, amely csak bántalmat és keserőséget nyújtott meggyötört lelkének.

Egész nap csendesen viselkedett az ember s figyelmes volt az asszony iránt s még lefekvés után is beszélgetett vele.

Midőn az asszony elaludt, a vad indulatu ember rávetette magát s a torkát addig szorította, amíg a szegény asszony a kezei között megfulladt. A végső küzdelemben az asszony összevissza hánytávetette az ágyneműeket s az ágyneműeket s az ágy mellett levő kanta is eltört.

Másnap reggel Kerezi János elszaladt a felesége anyjához s rémüldözve adta elő, hogy a felesége az éjjel rájött az epilepszia s meghalt. Hivatkozott az összehányt ágyra, amelyet az asszony halálküzdeme okozott, sőt azt állította, hogy a felesége epileptikus rohamában leesett az ágyról s összetörte a vizes kantát.

Gyilkos tettét azonban hiába akarta elpálástolni, mert az asszony nyakán a fojtogatás nyomai nagyon is erősen meglátszottak.

gel hat órakor írom e sorokat s hihetőleg nem kellemetes amit hallani fogok. Zárom tehát e levelet. Isten áldását óhajtom Reád kedves, édes leányom! Szeresd Téged igazán szerető keresztatyádat

Deákot.

Postabélyeg

Pesth

14

5

Döry Fáni megfogadta Deák Ferenc tanácsát. férjhez ment Osz erhuber Lászlóhoz, csak gyermekük született, egyetlen Oszterhuber Ferike, kinek szintén Deák Ferenc volt keresztapja és gyámja. Oszterhuber Ferike dr Háy Istvánnak, utóbb kir. tanácsosnak lett a neje, akinek leányát Háy Clarissot Géczy Imre dr jegyezte el a napokban.

Rulikovszky Kázmérről.

A kolozsvári »Ellenzék«-ben megjelent, Rulikovszky Kázmér, önvédelmi harcunk vértanújára vonatkozó nyilatkozatra röviden fele-

lek, annyit, amennyit emlémben megőriztem és a történet könyvében olvastam.

Rulikovszky Kázmér orosz-lengyelországi születésű, 33 éves fiatal ember százados volt, a Wosneszenszky lengyel dszadás ezredben.

Azok közé tartozott, kikről Horváth Mihály »Magyarország Függetlenségi Harcának Története« című műve III. kiadásának 434-ik lapján ezt írja:

»Mondják, hogy azon lengyel eredetű tisztek iránt is, kik a háboru folytatában az oroszoktól szöktek át hozzánk, igen szivtelen volt Görgey viselete. E szökevény tisztek, kik csak azért hagyták oda az orosz tábornok, mivel, mint szabadságszerető férfiak, a hazájokéhoz hasonló magyar nemzeti ügy ellen harcolni bűnnek tarták, bizonyára némi rokonszenvet érdemlének a magyar szabadság harcosaitól; s nyertek is azt bőségesen másoktól. De Görgey, ki Dembinszki miatt minden lengyelt gyűlölt, semmi szánakozással sem viseltetett e szerencsétlenek iránt. Ezek az oroszok hatalmában bizonyos halált, vagy a haláloál is rosszabb szibériai száműzöttséget várhatván magokra, a fegyverletétel előtt távozni óhajtanak a magyar táborból; de Görgey elég kegyetlen volt őket letartóztatni. »Ki hívta ide önöket? — mondá gúnyosan, — csak maradjanak itt; ha agyonlövetnek, hát haljanak meg mint más emberek.«

Bárha ennek a vádnak bevezetése »Mondják« — kifejezést használ, Görgey ellene soha semmiféle munkájában nem tiltakozott, noha a vád felette súlyos és olyan történetirótól, aminő Horváth Mihály, a volt kultu zminiszter, aki ugyanekkor a magyar tábor közelében, O-Aradon volt éppen augusztus 12 én és akik Vukovicssal, Csányi Lászlóval együtt írták alá a »főhatalomnak Görgeyre ruházó okmányát« felette súlyos vád volt.

A világi fegyverletétel után Paskievics orosz nagyvezér Nagyváradon volt, ide hozták Rulikovszky Kázmért is és itt az orosz hadi törvénysek 1849. augusztus 18-án halálra ítélték és ugyanazon a napon golyó által kivégezték, a jelenlegi újvárosi temetőben álló síremlékéhez közel, a szántóföldön.

Nagyvárad város polgárai kegyelettel gondozták a helyet, ahol a kivégzés történt, amit azonban a bekövetkezett rémuralom nem tűrhett.

Mikor aztán 1867-ben az alkotmányos korszak bekövetkezett, Nagyvárad város polgárai gyűjtés útján síremléket emeltek a halóporából kivett és a temetőbe elhelyezett vértanúcsontjai fölé.

A síremlék leleplezése 1870. évi augusztus 18-án történt. Az »Emlék beszéd«-et Ember Pál, akkori újvárosi ev. ref. lelkész mondta.

Selymek és finom női ruhaszövetek! = = = = Karlsbadi bőrkecstyü párja 78 és 95 kr.

Szolid kiszolgálás!

Tömegmegvétel folytán gyári áron alul árusítatnak.

Szigoruan szabott árak!

ARUHÁZ A GÓLYÁHOZ GÜTFRIED TESTVÉREK Szent László-tér (Holdas templom mellett.)

E lap előfizetői 5 százalék pénztári engedményben részesülnek.

Azonval jelentést tettek a hitvesgyilkosságról a nagyváradi kir. ügyészségnek, amely a margitai kir. járásbírósgot küldte ki a vizsgálat megejtésére.

A margitai kir. járásbírósg kiszállott a helyszínére s az asszony holttestét tegnap felboncolta, az állandó tagadásban levő hitvesgyilkost pedig beszállították a nagyváradi kir. ügyészség fogházába.

Kulisszatitok a szociálista táborból.

II.

Az önzetlen elvű vezérek.

A magyarországi munkások gyöngé hajlítható emberek. Ha valamelyik náluknál erősebb torku munkás, vagy idegen, egy oktával hangosabban mond el valamit, ők annélkül, hogy a dolog mélyét ismernék azt akceptálják még ha nyomon következik a saját romlásuk is.

És ezt a gyöngé oldalát a munkásoknak nagyon hamar kiismerték egyesek és hamar betudták látni, hogy ezt a gyöngeséget ki lehet aknázni és jól jövedelmező forrássá lehet tenni csak a gyepűt kell erős kezekben tartani. Ezek az emberek lettek a vezérek. Első dolguk volt maguknak állást teremteni abból a pénzből, amit a keservesen szerzett munkások fizettek.

Mi volt ezeknek a vezéreknek a kötelességük? Élni jól kényelmesen és magukról terjeszteni a hirt, hogy valóságos apostolok, akik a munkások jólétért küzdenek.

A munkások elhittek mindent és hordták eibök a sok kincset, mint hajdan Bél bálvány előtt tették a zsidók. A vezérek elfogadták és sirtak a munkás nyomorról.

A vakul engedelmeskedő tömeg így felszerelve vezérekkel egy intésre képes volt megtagadni a munkát, egy intésre képes volt egész családját a munkás a nélkülözésbe dobni. —

Az »Emlékbeszéd«-ből idézem a következő részletet:

»Az árulás csókja Rulikovszky Kázmérra esett, ő volt a kijelölt áldozat és 21 évvel ezelőtt, 1849. aug. 18-án az itt jelenlevők közül is többek láttára löbelövetett, azért, mert nemes szíve rokonszenvezett a magyarral, — azért mert a szabadságért küzdött nemzet védelmére állni szándékozott.«

»Nem messze volt ide sirja, — egy időben kozzorokkal ékesítette azt a hálás elismerés, de a tény, — bár nem egyéb volt a kegyelet szelid megnyilvánulásánál — veszélyes tüneteknek tartatván, a sirdiszitők bebörtönöztették, a sir pedig a földdel egyenlővé tétetett.«

Mínthogy Rulikovszky Kázméron kívül más lengyel tiszt nem lett kivégezve, őt is azért végezték ki Magyarországon, hogy példát állítsanak a lengyelek és magyarok részére, vagy ő vette magára a hadi törvényszék előtt az egészet, vagy határozott és világos bizonyíték szót e'lene, amit Görgeyn kívül más nem szolgáltatott, de hogy Görgey katonai feyelmet sértő szökevényeknek tekintette a táborában levő lengyel tiszteket, Horváth Mihály idézett szavai bizonyítják legjobban.

Dus László.

Sztrájk, bojkot egymást érte. A munkások béremelést kaptak, de természetes a javítást a megdrágult megélhetésre kellett fordítaniok.

Ez mindegy volt, de ők eredményeket, ha passzivokat is, értek el és a vezérek nimbusza folyton nőtt.

Igy tartott ez a mult év végéig, amikor életbe lépett a munkásbiztosító törvény.

A törvény intézkedése olyan szerencsés a munkás vezérekre, hogy azt nem mulaszthatták el kiaknázni. Nevezetesen a betegsegélyző pénztáraknál alkalmazandó tisztikart a munkásoknak kell megválasztani. Természetes volt, hogy a vezérek nem engedték elfutni a szerencsét főlalármirozták a munkásokat és bevásztatták magukat a betegsegélyző pénztárba tisztviselőkné.

Ime, oda lett egyszerre elv, apostoloskodás és minden, mert jó husosfazekat kapott minden vezér. A központba vidéki gyöngé emberek kerültek a megüresedett vezéri helyekre, ezek is uzsorálják a munkásokat, de ezek aztán még csak trázisokat sem puffogatnak. A munkások egymásután rohannak ugyan a sztrájkokba, de eredményeket nem tudnak elérni. Egymásután adták fel a harcokat s szerelnek le, mert a vezérek már annyira mentek a vakmerőségben, hogy semmit sem tesznek értök.

A munkások pedig most már kétszeresen fizetik meg az árát vezetőik félrevezetésének, de még mindig bizrak, hogy meddig senki sem tudja.

Igy állanak ma a munkások a vezetők tekintetében.

Egy szociálista.

UJDONSÁGOK.

* **A nagyprépost állapota.** Palotay László nagyprépost állapotában a tegnapi nap folyamán változás nem állott be. A nagyprépost egész nap igen rossz volt. A késő esti órákban a nagybeteg főpap állapota annyira rosszabbodott, hogy környezete a legrosszabbtól tart.

* **Uj miniszteri osztálytanácsos.** Király ő Felsége dr. Ladik Gusztávot, az orsz. törvénytar szerkesztőjét, a belügyminiszteriumhoz létszámon felül miniszteri osztálytanácsossá kinevezte. Az uj osztálytanácsos biharmegyei, tamásdai születésű s iskoláit, mint a Szent József-intézet növendéke Nagyváradon végezte.

* **A közkórház költségvetése.** Bihar-megyének még az 1908. évi költségvetése sincs teljesen rendben és a közkórháznak már az 1909. évi előirányzata is jóvá van hagyva. A költségvetés tegnap érkezett le az alispánhoz. A költségvetés alapján a jövő évi napi ápolási díj 1 korona 62 fillérben van megállapítva. A költségvetés tételeiben a belügyminiszter a tisztviselők fizetésére vonatkozó részt nem hagyta jóvá. Nevezetesen a gondnok, algonok és felügyelő fizetésének javítására személyenként 200—200 korona volt felvéve. A miniszter a javítást tö-

rölte, azzal az indokolással, hogy a tisztviselők jelenlegi fizetése teljesen elegendő.

* **A Rhédey-kerti villamos-közlekedés.** A nagyváradi városi vasut igazgatósága tegnap beadványt intézett Nagyvárad városához, amelyben hivatkozik arra, hogy a szerződés szerint a villamos vasuton a személyszállítás október hó 15 től reggel 7 órától este 9 óráig közlekedik; kéri, miszerint a Rhédey-kerti vonalon a téli hónapok alatt a személyszállítást csupán a hadapródiskolai megállóig tarthassák fenn, mivel a Rhédey-kerti megállóig ugy sincs utazó közönség. A vasuttársaság ezen kérelme indokolt, mert a végpontig tényleg nincsen a téli hónapokban szükség a villamos közlekedésre s ha csak a hadapródiskoláig járnak a villamos kocsik, a kert-utcai közlekedés gyorsabb lesz. Különben a Szacsvey-utcai vonal kiépítése után ez a kérdés is kellő megoldást nyer.

* **A Rudolf szobor leleplezése Budapesten.** A Budapesti Uránia Tudomány Egyesület hosszas táradozás után végre annyi összeget tudott össze hozni, hogy az oly tragikus véget ért Rudolf trónörökös emlékére szobrot tudott emeltetni. A szobor a jövő hó 12-én kerül leleplezésre. A leleplezési ünnepély országos jellegű lesz s azon részt fognak venni ugy a városok, mint a vármegyék képviselői. A törvényhatósági képviseltek között a szobor bizottság azt kívánja, hogy a munkás, gazdálkodó nép is képviselve legyen.

† **Dr Károly Gy. Hugó.** A jászóvári prémontrei kanonokrend egyik nagy munkás-ságu, kiváló tehetségű, igazi tudós tagja szálolt a napokban sirba Budapesten. Ez az igazi pap és tanár dr. Károly Gy. Hugó volt. Tanári működése mellett nagy tevékenységet fejtett ki az irodalomban. Elsőnek ismertette a Figyelőben azt a nagy jelentőségű irodalmi hagyatékot, mit Tompa Mihály helyezett el a jászói konvent levéltárában. E cikkével megszólaltatta Tompa iróbarátjait is, kik egymásután irták meg, hogy mit gyanítanak Tompa letéteményében. Irt hiterkölcsei beszédeket az ifjuság számára. Kulturhistóriai művei közül említésre méltó: »Abaujmegye XVI. századbeli műveltség-történelméből.« Nagyon sok irodalomtörténeti és esztetikai értekezést irt. Szerkesztője volt a kassai muzeum évkönyveinek. Az elhunyt kiváló tudós lapunknak is munkatársa volt s több kiváló dolgozata jelent meg a Tiszántul hasábjain. Károly Gy. Hugó dr Debrecenben született 1840-ben. Iskoláit nagybárá szülővárosában végezte el. 1858 ban lépett a prémontrei rendbe hol 1863-ban áldozópappá szentelték. Néhány évig Nagyváradon tanárkodott, majd 1866-ban Kassára, 1875-ben Budapestre került, hol az áll. felsőbb leányiskolában tanárkodott több mint 30 évig. Nagy munkásságának s fáradhatatlan tevékenységének elismeréséül a király igazgatói címmel tüntette ki. Károly Gy. Hugó hosszabb idő óta betegeskedett már, mignem e hó 22 én este örökre behunyta szemeit. Temetése tegnapelőtt ment végbe Budapesten.

Az Érmelléki Kereskedelmi Részvénytársaság
borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

* **A spanyol királyi pár Budapesten.**

Alfonz spanyol király október elsején, csütörtökön délután három órakor érkezik meg Budapestre, a nyugati pályaudvaron. Innen a Teréz-körúton, Andrásy-úton, Fürdő-utcán, Ferenc József-téren, Lánchídon, Albrecht-úton át hajt a királyi várpalotába. Az egész utvonalon katonaság áll sorfalat s a közönség csak a katonai kordon mögött foglalhat helyet. A katonaság a spanyol király megérkezése előtt egy órával, tehát délután két órakor elzárja az utvonalat s ezen időn túl megszűnik minden kocsi- és gyalogközlekedés. Aki tehát a spanyol király bevonulását látni akarja, annak már két óra előtt fel kell állania az utvonalon. A spanyol királyt, mint szuverén uralkodót, maga a király fogadja az egész udvar élén. Az udvar felvonulása már délután negyed három órakor megkezdődik. A főhercegek és főhercegnők rangsor szerint ötperces időközökben hajtának a pályaudvarra. A király háromnegyed három órakor indul el a királyi várpalotából.

* **Védekezés a kolera ellen.** A kolera behurcolása elleni védekezés tárgyában kiadott hatósági utasítást a közönség egyrésze igyekszik foganatosítani. Tegnap már mindenfelé lehetett látni az utcákon a folyókák fertőtlenítését; egyes utcokon végig fehér sáv jelzi, hogy a mésztejet nem sajnálják. A rendőrhatalóság hétfőn kezdi meg házról-házra járva a vizsgálatot; különösen a szemét és a fekáliák pontos eltakarítására s kihordására fordítja a főszűrt és ahol nem tesznek eleget a hatóság rendelkezéseinek, a hatóság takarítja el a szennyet a házigazdák költségére; azonkívül még szigorú büntetéssel is sújtja a mulasztókat. — Dr. Baróthy Ákos tisztis főorvos a legszélesebb körű intézkedéseket foganatosítja. Tegnap újabb előterjesztést tett e tárgyban a városi tanácshoz. A nagyváradra érkező, vagy a kolerában megbetegedett itteni lakos családtagjainak megfigyelése végett, szükség van kellő megfigyelő helyekre, a túlszűrt lakásokból kilakoltatott egyének részére pedig szükséglakásokról kell gondoskodni. E célra kéri, hogy a régi járványkórház összes helyiségei azonnal kitisztítsanak, kimeszeltessenek s a főorvosi hivatal rendelkezésére bocsáttassanak. Intézkedést kér a megfigyelés alá kerülő és kilakoltatottak élelmezésének ellátására nézve. Kötelezze a tanács, hogy a szemétkihordók cinezett és vízhatlan, teljesen elzárt ládákat szerezzenek be, amelyekben a kolerával fertőzött házakból a szemetet kihordják. Ha az illetőket erre nem lehetne kötelezni, a hatóság vigye azt keresztül a saját hatáskörében. Bejelenti a főorvos, hogy a megfigyelő helyek és szükséglakások felszereléséről és berendezéséről, a nyert felhatalmazás alapján ő gondoskodik.

* **Egy jegyző fegyelmi ügye.** Porumb Kornél illyei jegyző tudvalevőleg fel lett függesztve állásától, mert a hivatalos teendőket teljesítése körül oly nagyotok hanyagságot tanúsított, hogy ártalmára volt a közügyeknek. A felfüggesztési határozat ellen Porumb felülvizsgálati kérelmet intézett a belügyminiszterhez, aki most közigazgatásilag végleg döntött az ügyben. A miniszter a kérelmet elutasította s így az ügy az ügyészséghez lesz áttéve.

* **20 korona egy 32000 koronás esődért.** A bihariószegi Berger féle csödből kifolyólag 32000 korona költség szerepelt a bíróságnál. A költség nagy része kiszáradt, van s így könnyen behajtható. A 32000 ko-

rona értékű vagyon tehát egész biztos tőkének volt tekinthető. Tegnap ezt a nagy összegű kintlevőséget a bíróságnál elérverelték és az egész vagyonért 20 koronát adott dr. Székely Gyula ügyvéd. A hihetetlenül jónak látszó vásárnak azonban van egy árnyoldala is. Ugyanis tegnap járt le az új végrehajtási novella bejelentési határideje, a 32000 koronából érdekelt kiszáradtól rendes körülmények között be lett volna hajtható a pénz, azonban így sokat nem lehet behajtani belőle.

* **Elmarad az ellenőrzési szemle.** Nagyvárad város katonai ügyosztálya közönséges teszi, hogy a nagyméltóságú m. kir. honvédelmi miniszter urnak 8419—1908. számú körrendelete értelmében a közös hadsereg valamint a 4. ik ker. honvédség nem tényleges állományu legénysége ellenőrzési szemléje a folyó évben nem tartatnak meg; a (póttartalékos) tartalékos hadapródok és hasonló állásuak, valamint a tartalékos (póttartalékos) hadapród jelöltek akár a közös hadsereg, akár a honvédség kötelékébe tartozzanak, úgy az idén, mint azontul évenként fő esetleg utó bemutatóra megjelenni kötelesek. A tisztis bemutatók az eddigi módon a folyó évben megtartatnak. Nagyvárad, 1908. szept. hó 21-én. Darvassy Lajos, tanácsnok.

* **A sertéslevágás szabályozása.** Kaszta Jenő kir. főállatorvos a közfogyasztásra szánt sertések levágásának szabályozása tárgyában előterjesztést tett Nagyvárad város tanácsához. Addig is, míg a megfelelő vágóhidat Nagyvárad városa felépíti, az eladásra szánt sertések levágását akként véli keresztülviendőnek, hogy a Nagyváradon levő 10—12 olyan hentes, akiknek otthon megfelelően berendezett szűrőszékük van, a sertéseket ezután is otthon vágassák le, azonban az állatokat, valamint a levágás után a húst állatorvosi szemle alá vegyék. A rendes szűrőszékkel nem bíró többi hentesek pecsenyesütők azonban csak a közvágóhídon vágathatják le a közfogyasztásra szánt sertést. E célra a közvágóhídon megfelelő ideiglenes helyiséget kell a városnak építtetni, amelynek költsége megtérül a levágási díjban fizetendő összegekből.

* **A dühös koca.** A tulkai gör. keleti papnál szolgált Kuczle György mint mindenek, kit szolgálata közben a pap kocája, midőn az almot akart a kis malacok alá tenni, hátról megtámadva oly erősen harapott alsólábszárába, hogy a hus egész a csontig a dühös állat szájában maradt.

* **Betörés.** Özv. Klein Tóbiásné Lilom-u. 3. sz. a. lakásában tegnap reggel arra ébredt, hogy az ebédlőben levő íróasztala felső állványos rekesze hiányzik. A több fiókos rekeszben azután megtalálta a butorrészt, melynek feltört fiókaiból 146 kor. pénz, egy 200 kor. értékű női arany óra láncsal, egy 200 kor. értékű briliáns köves mellű és egy 650 koronáról szóló Keresk. term. és hitelbankra szóló betéti könyv hiányzott. A tettes az utcára néző s alighanem nyitva hagyott ablakon keresztül mászhatott be. A rendőrség folyamatba tette a nyomozati eljárást.

* **Tolvaj inas.** Vicsay István lakatos iparos néhány nappal ezelőtt elküldötte Tóth Sándor nevű tanulóját a Magyar Asphalt r.-t.-hoz egy 19 koronás számlával. A fiu, kinek azt mondták, hogy egy óra múlva jöjjön a pénzért, nővérehez ment, ennek Liget-u. 14. sz. a. levő lakására. Itt megmosdott, tisztá ruhát öltött, a r.-t.-nál felvette a 19 koronát s azzal vigan odább állt. A rendőrség körözi.

* **A lovak közé esett.** Koszta György tulkai lakos Bozóky birtokán Szpinuson f. hó 23-án este polyvát vitt kocsiján, midőn az egyik

szorító rud meglazult s vele együtt ő is leesett a kocsiról oly szerencsétlenül, hogy a lovak alá került. A lovak ettől megijedtek s örült vágatással tovább iramodtak, otthagyták a súlyosan megsebesült kocsist. Koszta Györgyöt beszállították a kórházba s ápolás alá vették.

* **Bosszu.** Gyanútlanul haladt Opre János az egyik tanyáról e hó 20-án Pojánára, hogy ott 3 kiló húst vegyen, amidőn egyszer csak neki ugrik Bartos György és ennek felesége s a földre teperve ütlegelni kezdtek. Tán komolyabb következménye lett volna a dolognak, ha a csendőrök ki nem szabadítják a megtámadott embert támadói kezei közül. A támadás bosszúból történt.

x **KATONAI HANGVERSENY.** Vasárnap f. hó 27-én délelőtt 10-től 1 óráig a házezred vonószekera az alábbi műsorról fog a Pannónia étteremben hangversenyezni. *Műsor:* 1. Müllöcker: »Koldusdiák-tipegő.« 2. Ertl: »Nagyvárosi gyermekek« keringő. 3. Suppé: Nyitány »Zsiványcsiny« című operetthez. 4. Hálevy: I. Finále a »Zsidónő« c. operából. 5. Kraul: »Ez kell a magyarnak« egyveleg. 6. a) Lehár: »Tánc-ketős« a »három feleség« c. operetből. b) Tellier: »Japán nászmenet« koncertdarab. 7. Wagner: »A csintalan gyermekek« keringő. 8. Strizl: »Magyar dalok« egyveleg. 9. Drescher: »Cabaret dalok« egyveleg. 10. Strauss: »Bor, asszony és ének« keringő.

* **Erdős és Grünfeld-cégnél** Bémer-tér Poyvár-palota. Megérkeztek az őszi kosztüm-, kelme és blouz selyem újdonságok, valamint az őszi felöltők. Kosztümkök és felöltők jutányos árban készülnek. Rendelt fehérmű kelegyék mindenkor megtekinthetők.

* **Kellemes szórakozás.** Fülöp István az Európa szálloda tulajdonosa kellemes meglepetésben részesíti vendégeit. Nap-nap után s esténként mozgó fényképes előadásokat tart, szép időben gyönyörű, Nagyváradon csaknem egyedül álló kertjében, kedvezőtlen idő esetén pedig a tágas étteremben. Hetenként háromszor újváltozatos műsor. Nagyszerű magyar konyha. Saját termésű borok és állandóan finom csapolt Dréher-sör. *Belépti-díj nincs.* A zenét Pócsi Laci hírneves zenekara szolgáltatja.

* **Tátray Gusztáv** Rákóczi-uti üzletében a kézimunkák valóságos műremekei láthatók. Fontos ezt tudni a szülőknek az iskola évad elején, annál inkább, mert a cég áruuraktára vétel kényszer nélkül is megtekinthetők.

* **Magyar daltársulat a »Korona«-kávéházban.** Ma és mindennap esténként egy 12 férfi és női tagokból álló, jól szervezett daltársulat tamburazene kísérettel naponta változatos műsorról hangversenyez. Kezdeté este 9 órakor. Belépti-díj nincs. Egész éjjel nyitva. Szíves pártfogást kér kiváló tisztelettel Klein Lajos kávé.

* **Női-ruha kiállítás** van állandóan Weber Testvérek üzletben a Bémer-téren. A legújabb párisi modellek az őszi idényre már megérkeztek és az üzletben vételkényszer nélkül megtekinthetők. A cég mai hirdetésére felhívjuk olvasóink szíves figyelmét.

Legújabb őszi kalapok és férfi divat újdonságok megérkeztek ROTH M. UTODÁNÁL.

* **Borsalino őszi kalap újdonságai Reichard áruházába megérkeztek.**

IRODALOM.

Szent István anyja. A Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság tegnapi ülésén Budapesten dr. Karácsonyi János akadémiai rendes tag várad kanonok *Szent István anyjáról szóló adatok új megrostálása* című dolgozatát mutatta be. Mivel az eddig vitás tételhez oly nagy jelentőségű eszmények fűződnek

mint Magyarország szövetkezése a német birodalom ellen s a keresztény vallás terjesztésének megindítása és Erdély X. századvégi állapota, az értekező szükségesnek tartja, hogy az adatokat újra megvizsgálja. Kimutatta, hogy a Sarolta-féle mese nem Béla király Névtelen jegyzőjétől származik, hanem ennek művébe a XIII. század végén egy tudatlan bővítő toldotta bele. Teljesen elhibázott dolog tehát, hogy ezt a magyar történetírást, mint a magyar királyi udvar hagyományát védelmezi. Más részről kimutatja, hogy az a tudósítás, mely szerint Szent István anyja Belekrugina-Adelhaid volt, tulajdonképp nem lengyel tudósítás, hanem csak Lengyelországba is eljutott és ott napjainkra fennmaradt magyar értesítés. A lengyel évkönyvek ezt Szent István amaz életirataiból merítették, melyet egy székesfehérvári kanonok 1165. táján készített. E székesfehérvári kanonok pedig nagyon jól tudhatta, ki volt Szent István anyja, a necrologiumból, vagyis azon halottak felsorolásából, akikért a fejevári egyházban az alapító Szent István rendeletéből gyászmiséket kellett mondani. E tudósítással nagyszerűen egyeznek Magyarországnak 973—990-iki külföldi összeköttetései és az 1008-ban elhalt Thietmár merseburgi püspök azon tudósításai, hogy Szent István anyja Bellekrugina, nagybátyja Prokuj nevet viselt. Ezek tiszta szláv nevek s nagyon illenek a lengyel fejedelműhöz. Végül mivel az értekezőt a külföldi tudósítások túlzó kedvelésével vádolták, kimutatta, hogy a történeti igazság a magyar nemzet igazi védelme s ellenben valóságos bűn, majdnem hazaárulás, védelmezni a Sarolta-féle mesét, mert aki ezt védi, védi az oláhok óslakosú voltát is és így tápot ad a túlzó román nemzeti izgatónak és azok jogtalan követeléseinek. Az előadást nagy tetszéssel fogadták.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: Tatárjárás
Vasárnap: Tatárjárás.

Kapunyitás.

Megnyílnak ime ma este a kőszínház kapui. A mulatni, szórakozni vágyó emberek ismét részestülnek azon élvezetben mit a művészet nyújt. Eddig nem igen volt kedvük a színházba járni, vissza tartotta őket a kellemetlenkedő időjárás, mely ellen nem nyújtott elég védelmet a nyári színház. No meg nyáron más szórakozást is talál az ember.

Azonban a hosszú, unalmas téli esték kellemesebbé válnak, a kényelmes téli színház falain belül élvezve a művészetet.

De vajjon mi is teszi azt, hogy az emberek oly szívesen járnak Thália csarnokába. Aktuális kérdésnek vélem ezt, mikor az igazi színházi szezon elején állunk.

Az ember felszabadulva az élet gondjai alul magasabb, tisztább régióba száll, ahol eltűnnek a szürke, mindennapi élet gondjai, bajai és lerázza a but, a kellemetlent, szebb, vidámabb életet él. A szomorú örvend Thália papjaival, a vig komolyá, a gyáva bátorra válik egy-egy darab hatása alatt.

Lélekemelő hatása van az igazi színművészetnek.

Azonban sajnos, a színművészet manapság

nem szolgálja azt a célt, mire hivatva van. Ma a színház nem a magasztos eszmék hirdetője, nem az erkölcsi alapon nyugvó történetek, hanem a könnyüvérség, a léhaság és a bűn megszemélyesítésének a helye, anélkül, hogy a hallgatóban valami nemes eszmének, gondolatnak a hurját pendítenék meg. Hiányzik az ugynevezett modern színművelésből a morál, az erkölcsi érték.

De vajjon ki, vagy kik ennek az oka? A színművész és a színházvezetők a közönségre hivatkoznak mondván, hogy hát ők nem tehetnek arról, ha a társadalom ilyen darabokat kíván. S tán némileg igazuk is van. A közönség pedig egyszerűen azzal felel, hogy ők egész nap a megélhetés harcát vívják, ők fáradtak este s nekik ilyenkor jól esik egy-egy könnyű darab; az nem erőlteti meg úgy az amugy is elbágyadt szellemüket. Jól van, elhiszem. De nem itt van ám a bibi. Annak oka sokkal mélyebben tejszik. Beszéljünk őszintén.

A mai kor gyermeke egy általános járványnak az áldozata. S ez az idegesség. Nem kell az ő könnyű felfogásának a morál. Nekik modern dolog kell, amiben egy kis pikantéria, egy kis könnyelműség, no meg egy kis léhaság van. Sajnos, hogy ezek a modern embert érdeklő dolgok. Én azonban nem nézem ily sötét szemüvegen a dolgot. Lehetne ezen segíteni, tán nem is olyan nehezen. Megkellene mutatni a közönségnek, hogy tud ő még komoly színezetű darabot is élvezni.

Ha a színművészek igazán művészi hatásra és irodalmi, esztetikai értékre törekednek darabjaikban, azt hiszem megváltozik ez az állapot.

Próbálja meg az igazgató nevelni a közönséget. Vegye elő a klasszikus darabokat. Tegye élvezhetővé ezeket a remekműveket, melyeknek értékük örök. Én azt hiszem, hogy közönségünk ismét megszereti a remekműveket s az újabb, igazán művészi értékű darabokkal együtt szívesebben fogja végig nézni, holmi Naftalinoknál.

Vés—

Nagyvárad Színpad.

Ily címen új lap jelenik meg máttól kezdve Nagyváradon. A lap, mint a címe is mutatja, a színházi közönség számára készült. Két helybeli hírlapíró szerkeszti és adja ki s mindenki, aki a színházba vagy valamelyik moziba lép, ingyen kap egy lappéldányt, valamint a kávéházakban is mindenütt kapható lesz. A lap az előző napi előadás kritikáját, az aznapi darab tartalmát, a szereplők névsorát, egy-két szépirodalmi cikket és az egész országból vett érdekes színházi pletykákat fog tartalmazni a szintén érdekesen összeállított hirdetési rovaton kívül. A lap mindennap este hat órakor jelenik meg s érdekes tartalmánál fogva — no meg azért is, mert ingyen adják, nagy érdeklődésre tarthat számot a színházlátogató közönség körében.

Főpróba. A *Tatárjárás* jelmezes főpróbája tegnap este folyt le a sajtó képviselői néhány meghívott vendég előtt. Nem akarunk a bírálatnál elébe vágni az előadásnak, de annyit előre is jelezhetünk, hogy ezuttal igazán érdekes, poétikus, szép darabról van szó, amely önmagában rejti a siker titkát. Sik Rezső és Hajnal alakításai óriási sikert fognak aratni, a pazar új díszletek, a fényes kiállítás, Bura Karsai bandája a színpadon, mind előmozdítja a darab legtel-

jesebb sikerét. Azt hisszük, hogy a *Tatárjárás* sok telt házat fog vonzani s elsőrangú kasszadarab lesz belőle.

A naftalin. Vasárnap délután a Naftalint adják a teli színházban. Heltai Jenő darabja tudvalevőleg nagyszerű sikert aratott az arénában. Estéről-estére telt ház nézte végig a darabot. Bizonyos, hogy a vasárnapi publikum pompásan fog mulatni a vigjátékon. Jegyeket már most lehet váltani a színházi nappali pénztárnál.

TÁVIRATOK.

Elgázolt emberek.

Gyöngyös, szept. 25. Vámosgyörk mellett a személyvonat halálra gázolt három parasztot, akik egy kocsin Jászfényszaru felé igyekeztek.

A törökországi események.

Konstantinápoly, szept. 25. Egy Trapezuntban megtartott választógyűlésen az ifjutörökök erőiesen tiltakoztak Sabah Eddin herceg programja ellen, melyet veszedelmesnek tartanak. A gyűlés igen viharosan folyt le. Az egyik szónokot, ki a herceg mellett agitált, megverték.

London, szeptember 25. Mint egy itteni lap jelenti: A sah hívei előre hirdetett szándékuk szerint azzal büntették Tebriszt, hogy hat üteggel bombázták a várost, de oly távolságból, hogy kárt nem tettek. A nacionalisták intézkedéseket tettek, hogy hathatósabb támadással szembeszálhassanak. A barrikádokat puszkákkal, ásókkal és sarlókkal felfegyverzett férfiak védelmezték.

A helyzet Perzsiában.

London, szeptember 25. Triesztből jelentik: Az a támadás, mellyel a sah csapatai tegnap a várost megfenyegették, hat ágyulövésből állt, olyan távolságból, ahonnan már nem lehetett hatása. A nacionalisták már jó előre nagy előkészületeket tettek, hogy a támadással sikeresen szembeszálhassanak. A torlakszokat elszánt férfiak szállották meg, kik ásókkal, kaszákkal és meghegyezett kardokkal voltak felfegyverezve.

Nagy tűz.

Lippa, szeptember 25. Temesszékás községben tegnap délelőtt Köller Nándor földbirtokos háza eddig ismeretlen okból kigyuladt, a tűz a nagy szélben átcsapott Köller gabonaraktáira és a szénakazlakra és azokat is teljesen elhamvasztotta. A kár jelentékeny, de biztosítás útján részben megtérül.

Igazságszolgáltatás.

Artatlanul elítelve.

Huszonnyolc esztendeje már hogy házastársak Háló Bálint meg a felesége. Háló Bálintnak mikor megnősült, nem volt vagyona, a felesége sem hozott a házhoz semmit. A férj azonban szorgalmas munkás ember lévén, előbb zsellérkedett, azután bérelt egy kis földet, úgy hogy ma már saját háza és annyi földje van,

hogy megél belőle ő is, családja is tisztességesen. Sőt már 18 esztendeje tartja az anyósát is.

A boldog házasság huszonnyolcadik esztendejében azonban beborult a boldogságnak az ege.

Az asszony ugyanis inni kezdett és ivott szüntelenül mértéktelenül. El lett hanyagolva a házi gazdaság — és Háló Bálint szomorúan látta három évtizedes munkájának gyümölcsét pusztulni.

Ennek a következménye az lett, hogy állandó lett a háznál a veszekedés.

Egy ilyen veszekedés alkalmával Háló Bálint anyósa a 78 éves öregasszony, aki különben is sérvben szenvedett, rosszul lett — az udvaron összeesett és három napi szenvedés után meghalt.

Valaki Háló Bálint nagyszámu ellenségei közül titkos feljelentést küldött a csendőrségre, amely a nyomozást vezette és annak eredményeként letartóztatták Hálót annak a gyanúnak alapján, hogy ő ütötte meg az öregasszonyt és ennek következtében halt meg.

A nagyvárad kir. törvényszék mint esküdt-bírósg ma felmentette Háló Bálintot a vád és következményei alól.

Fegyelmi egy járásbíró ellen.

Szenzációs, érdekes ügyben ül össze ma, szept. 26 án a nagyvárad ítéltábla fegyelmi tanácsa. Az ügy meglehetősen szokatlanná teszi, hogy a vádlott egy bíró, aki azonban igen súlyos beszámítás alá eső módon megtelepedezett magáról s az előzmények után ítélve, valószínűleg állásával fizet meg könnyelműségért.

A vádlott Popovits Péter máriaradnai járásbíró, akit felettes hatósága erkölcsstelen életmód és a bírói tisztséggel össze nem egyeztethető viselkedés miatt helyezett vád alá.

Popovits Péter román nemzetiségű ember, azonban mindenkor a legjobb magyarnak mutatta magát. Akik azonban bepillantást nyertek a lelkébe, azt tapasztalták, hogy valósággal tulzó román.

A Radnán elkövetett kihágásait s általában viselt dolgait először névtelen levélben adták Szentkereszthy Zsigmond báró nagyvárad kir. táblai elnök tudtára, de csakhamar akadnak emberek, akik nyíltan léptek föl ellene s panasszal fordultak az elnökhöz.

Szentkereszthy Zsigmond báró kötelességszerűen informáltatta magát s amikor meggyőződött, hogy a bírói tekintélyvel tényleg nem egyeztethető össze, amit Popovits művel, vizsgálatot rendelt el ellene.

KÖZGAZDASÁG.

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, szept. 25.

Osztrák hitelrészvény	—	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	—	748.—
Leszámitoló bank	—	—	743.75
Rimamurányi	—	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	—	692.25
Közuti vasut	—	—	552.—
Városi villamos vasut	—	—	269.—

A gabonatőzsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, szept. 25.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jui.	—	6.69

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. szept. 25.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	—	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	—	94.50
Magyar nyeremény sorsjegy kölesön	—	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	—	—	145.—
Osztrák járadék papírban	—	—	97.25
Osztrák járadék ezüstben	—	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	150.25
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	—	748.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	—	689.50
London vista	—	—	240.—
Páris vista	—	—	95.50
20 márkás arany	—	—	23.51
20 frankos (Napoleonder)	—	—	19.09
Német birodalmi márka	—	—	117.62

REGÉNYCSARNOK.

A P É N Z.

Írta: C. V.

(Folytatás.)

26.

Jeleztük már, mily nagy befolyása van annak, hogy bizonyos egyének a kidobás után ismét visszatérnek. Erkölcsi értelemben ennek a kidobás utáni visszaesésnek a társadalomra s talán az emberi nemre csekély, valamint nagy dolgokban roppant befolyása volt s e szemérmelen és semmitől vissza nem riadó törekvést óriási sikereiben mutatja föl a történelem.

Mátyás itéleteiben tán soha sem adott volna helyet az apellátának, ha Icig másodsor vissza nem tért, félreértéseket nem emleget, de így hajlandóvá tette e félreértések magyarázatát kutatni. Hátha nem is jól értené volt Icig szavait s hátha valóban artatlanság elgadhatót ajánlott?

Aranka dobogó szívvel várta a nagy határozatait.

— Minden követ meg fogok mozdítani, mond Mátyás s mindent megkísértek, hogy, ha lehetséges, pénzt kerítsek, hisz Andor sorsát szívemen hordom, már csak azért is, mert tudom, hogy szereted.

— S meghalnék, ha baj érnél — rebegé a leány oly határozottan és szívből fakadt haraggal, hogy Mátyás egy percig sem kétkedhetett szavai őszinteségében.

— Estére majd többet hallasz — jegyzé meg a bíró — s kalapját föléve elhagyta a szobát.

XX.

Becsületes ember gonosz elhatározása.

Icig a kocsma ajtó előtt állt s látván a helység bíráját laka fölé közeledni, egyenesen a kis kertbe ment, a venyige lugos alá s ott várta az érkezőt, ki később bár, — de mégis eljött.

— Icig, mond Mátyás, — nélkülözhetlen szükségem van száz forintra, miként juthatok

száz forinthez, becsületes uton, bárminő áldozatok árán?

— Félek rajta, hogy kelmed ismét megbaragszik s ismét kidob...

— Ha a multkor félreértettük egymást, magadnak tulajdonítsad, mert rosszul fejezted ki magadat.

— Mért nem hallgatott ki, hát nem tanulta-e meg még, hogy a végén csattan az ostor?

Mátyás arca e szavakra földerült, Icig ajánlata e szerint tehát csakugyan becsületes s elfogadható volt.

— Beszélj, hallgatlak.

— Mint már mondtam, a helység pénzből kivesz...

Mátyás arca lángra gyult.

— Ne szakítson félbe kelmed, sem pírulása, sem közbeszólása által, jegyzé meg Icig, az ostor még nem csattant. — Mi a tulajdonképeni szegény és hiba? Az, ha a bíró a helység pénzből bizonyos összeget saját szükségére elkölt és pontosan vissza nem tudja fizetni. De van egy mód arra, hogy a bírót pironkodás ne érje, a helység ne károsodjék s a bírón mégis segítve legyen.

— E módra kíváncsi vagyok.

(Folyt. köv.)

NYILTTÉR.

Bortermelők figyelmébe!

Legjobb karban levő
boros hordók

6-700 liter ürtartalommal

≡ eladó k. ≡

Bognár és Szántó cégnél.

Szüretre

tűzijátékok, rakották és görögtűz nagyban és kicsinyben kaphatók.

BORNYOMÓ ZSÁKOK
és ürmöshöz való szerek.

Továbbá ajánlom mindenemű faj-kávéimat úgy nyersen, mint pörköltve. A nap bármely szakában friss pörkölés, továbbá a marokkói császárságból darált kávémat különként 1 frt. 68 kr.-ért. Friss idei főzelékek s déli gyümölcsök s a mai naptól Kugler (Gebraud) mignon süteményei, csukokai, csokoládé és teakenyerei kaphatók : : :

KÁDÁR JANOS fűszer és csemegeüzletében.

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSEKICS GYULA.

— Az őszi és téli áruk kiárusítása megkezdődött —

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházában,

hol a legjobb minőségű őszi és téli kelmék, selyemblousra valók, őszi és téli felöltő modellek, szőrmegallérok, kabátok, fehérneműek, vásznak, szőnyegek, függönyök, asztalneműek stb.

végeladási árban árusítatnak ki.

Saját érdeke tehát mindenkinek, hogy ebbeli szükségletének beszerzése előtt a cég áruházát felkeresse, hol az áruk rendkívüli olcsóságáról az áruk jó s á g á r ó l személyesen is meggyőződhetik.

Elsőrangú divattermeiben a legszebb angol kosztümök és francia toilettek igen jutányos árban vállaltatnak.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.

STERN JAKAB

első nagyváradai villanyerőberendezett réz és harang-öntődéje, épület, díszbádós és vízvezeték felszerelő.

Nagyvárad, Kert-utca 1. sz.

Városi és vidéki telefon 194.

Készít ércárut, gépfelszereléseket, fém és sárgaréz, nyersöntvények, bárminemű cse-

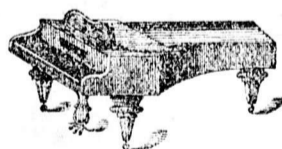
gők, harangok, szivattyúk, fecskendők, víz- és gőzvezetékekhez szükséges sárgaréz és fémmunkákat, mindennemű épület- és díszbádós munkákat, vízvezetési berendezéseket. Saját találmányú és a m. kir. József-műegyetem által engedélyezett ACETYLEN fejlesztő készülékeimmel felszereltek városok, kastélyok, szállodák, vendéglők és magánlakásokat. Költségvetést bármely szakra díjmentesen eszközölök.

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye. Most nyílt meg az Európa remek herthelyisége. Kiváló egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely. Telefon. Naponta pompás cigányzene. A vendéglős saját te mést, kitűnő boraival, finom Dréher sörrrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékelték. Az előkelően berendezett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű zenekedvelő közönséget, hogy a Szent János-utcai 1. sz. alatt levő raktáramban nagy választékban vannak 252.

ZONGORÁK

és

PIANINOK

eladásra, hangversenyre, estélyekre ugyanintén

havi bérletre igen olcsó árban számítva. — A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Özv. Mustó Jánosné.

Az őszi ujdonságok már megérkeztek!!

Férfi kalapok, ingek, nyakkendők, és zsebkendők különlegességek, női berliner, gyapjú és selyem kendők, és eszarpok. — Schroll féle sítónok és vásznak paplanok mesés olcsó árakban! Szabó kellékek, bélés áruk!

Kézimunkák és minden hozzávalók

!! FELTÜNŐ OLCSÓ ARAK !!

KLEPFER ALBERT

— FÉRFI ÉS NŐI DIVATÁRUHÁZÁBAN. —

Nagyvárad, Teleky-utca 28 szám.

:: TELEFON 703. ::

Vendéglő áthelyezés!!

Értesitem a n. é. közönséget, hogy a Kurlender házban **14 évig fennálló kóser** vendéglőmet Zöldfa-utca 10 sz. (Dr. Várnai-ház ifj. Weisz Bernát mellé) :: :: ::

— HELYEZTEM ÁT. —

A n. é. közönség b. pártfogását kérve

tisztelettel

GRÓSZ A.

vendéglős.

Legjobbak

a

Moskovits

czlők.

Kossuth-utca 5.

Flegman Ármín

NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR

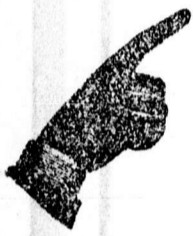
tisztelettel értesíti a n. é. hölgyközönséget, hogy női divat- és confection-üzletét

**angol és francia
ruha-vállalattal**

kibővítette; mérték utáni toilleket a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig mérsékelt, szolid árban készít, továbbá, hogy a közelgő idény újdonságai

**kész női felöltőkben,
szövetekben és diszekben**

dus választékban már raktáron vannak.

KÉSZIT:

Mindennemű vasszerkezeteket, vashidakat, vasszerkezetű víztornyokat, víztartályokat, — csigalépcsőzetet, üvegtetőket, vasablakokat, modern vasrácsoszatokat, különleges takaréktűzhelyeket.

**Géperőre berendezett vasszerkezet, épület, mű-
:: lakatos, sajtoló és csavargyártó telep ::**

HRAZDIL EMIL Nagyvárad, Rózsa-u.
== Saját-ház. ==

Mindennemű lakatos árukban nagy raktár. Vidéki szállításokra berendezkedve. — Tanulók felvételnek.

KÉSZIT:

M. kir. szab. ablak szellőztetőt, szab. önműködő ajtócsukót. Padlásvilágító és szellőztetőket. Fa és acélredőnyöket napellenzőket, vas és réz portálékat, mindennemű lakatos áruk gyártója.

Kész gyászruhák
:: raktáron. ::

Női kosztümök és
:: blousok. ::

Wéber Testvérek

■ kész női és gyermek ruha áruháza Nagyváradon. ■

==== Rákóczi-ut Bémer-tér sarkán. =====

Nagyvárad és Biharmegye legnagyobb kész női és gyermekruha áruháza Wéber Testvérek.

NAGY VÁLASZTÉK!

Kész leányka ruhák és kabátkák, kész női pongyolák, aljak és fehérneműek olcsó bevásárlási forrás. =====

TELEFON 684.

Wéber Testvérek
Bémer-tér.

Megrendelések 2 nap
- alatt készülnek. -

Méretk utáni megrendelések elfogadtnak.

